

IMPORTANȚA CULTIVĂRII PLANTELOR ÎN EPOCA NEOLITICĂ PE TERITORIUL MUNTENIEI

DE

EUGEN COMȘA

Un rol important în viața oamenilor din epoca neolitică pe teritoriul Munteniei l-a jucat ocupația principală a cultivării plantelor. Datorită modificărilor produse în acest domeniu de activitate a oamenilor (din ținuturile avute în vedere) în viața lor s-au produs unele schimbări importante.

Practicarea cultivării plantelor, în stadiul actual al cercetărilor, pe teritoriul Munteniei se datorește pătrunderii din ținuturile vecine a unor comunități neolitice mai evoluate în raport cu cele locale, de tradiție mai veche.

Cele mai vechi date despre această ocupație din Muntenia datează din perioada neoliticului timpuriu, de când o serie de comunități ale culturii Starčevo-Criș au pătruns, pe teritoriul studiat, din două direcții. Unele din ele au trecut Oltul din Oltenia în vestul Munteniei, unde s-au răspândit de-a lungul unei fâșii de teren din preajma râului și, cu timpul, unele s-au deplasat treptat spre est, până în preajma orașului Ploiești. Se cuvine să subliniem că această răspândire s-a produs numai de-a lungul marginii sudice a zonei de dealuri. Până în prezent nu dispunem de date sigure despre nici o astfel de așezare aflată în câmpie, mai la sud.

Un alt grup de comunități Starčevo-Criș a pătruns dinspre sud-vestul Moldovei în nord-estul Munteniei, unde, de asemenea, s-a răspândit numai de-a lungul zonei de dealuri. Cu precizarea că în unele cazuri diferite comunități au pătruns și mai la nord, în lungul unor cursuri de apă, în zone unde se aflau zăcăminte de sare (de ex. în preajma localității Aldeni, jud. Buzău).

Comunitățile culturii Starčevo-Criș pătrunse și stabilite în Muntenia se ocupau, destul de intens, cu cultivarea plantelor, care era principala lor ocupație. Munca solului se efectua cu săpăliga,

ceea ce duce la presupunerea că se putea desteleni și cultiva o suprafață de teren relativ restrânsă ca întindere, cu un efort deosebit.

Dintre așezările purtătorilor culturii Starčevo-Criș din vestul Munteniei, a fost cercetată, prin săpături sistematice, cea de la Dulceanca¹ (comuna Vedeș, jud. Teleorman). Membrii acelei comunități aveau ca ocupație principală cultivarea plantelor. În această privință avem mai multe dovezi și anume:

- a) ceramica lor de uz comun a fost modelată din pastă amestecată cu pleavă de cereale;
- b) pe suprafața unor fragmente ceramice se observă întipărite amprente de boabe de grâu;
- c) pe câteva cioburi sunt adâncituri mici, de formă rotundă, care ar putea fi urmele unor boabe de mei;
- d) prin săpăturile din așezare s-au descoperit mai multe segmente de lame de silex, ce prezentau porțiuni de formă triunghiulară, șlefuite datorită folosirii îndelungate, în componența unor seceri, ce serveau la strângerea recoltei de grâne.

Datorită condițiilor specifice de atunci, așezarea amintită ca și altele similare, se afla pe o terasă joasă în preajma unui râu. Stațiunea nu avea șanț de apărare și era alcătuită din câteva locuințe de tip bordei, cu gropile nu prea adânci, aflate la intervale nu prea mari unele de altele. Gropile de bordei aveau forme diferite. Una din cele cercetate la Dulceanca avea forma aproximativ romboidală, iar cealaltă formă ovală.

O altă așezare Starčevo-Criș, din Muntenia cercetată mai intens, este cea de la Târgșor (jud. Prahova)². Este vorba de o așezare mai târzie din evoluția culturii studiate, dar subliniem că prezintă aceleași caracteristici ca și cea de la Dulceanca.

Stațiunea de la Târgșor era situată pe panta lină a pârâului Leot și era alcătuită tot din locuințe de tip bordei, cu gropi de formă ovală, neregulată, prevăzute cu câte o amenajare simplă pentru foc.

În gropile de bordei s-au găsit fragmente din vase modelate din pastă amestecată cu pleavă de cereale, apoi fragmente de râșnițe și unele piese de silex componente ale secerilor.

¹ Săpături efectuate de S. Dolinescu - Ferche; Eugen Comșa, *Așezarea Starčevo-Criș de la Dulceanca*, în *Analele Banatului*, SN, III, 1994, p. 13-40.

² Victor Teodorescu, *Cultura Criș în centrul Munteniei (pe baza săpăturilor arheologice de la Târgșorul Vechi)*, în *SCIV*, 14, 2, 1963, p. 251-268.

Dacă ținem seama de determinările specialiștilor cu privire la boabele sau urmele de boabe de cereale descoperite în zona învecinată din Oltenia (la Copăcelu)³, considerăm că și comunitățile Starčevo-Criș din vestul Munteniei au cultivat grâul de tip *Triticum monococcum* L.

Locul și modul de organizare al așezărilor Starčevo-Criș amintite constituie un indiciu că acele comunități duceau un mod de trai semistabil și își organizau așezările pe terase joase. Acestea nu aveau șanț de apărare și erau alcătuite din locuințe modeste de tip bordei, cu gropile având forme diferite.

Tot din sud-vestul Moldovei au pătruns în nord-estul Munteniei, și s-au răspândit până la Sudiți (jud. Buzău), unele comunități ale culturii cu ceramică liniară⁴. Până acum, astfel de așezări au fost puțin cercetate. În privința cultivării plantelor, singurul indiciu îl constituie vasele modelate din pastă amestecată cu pleavă de cereale.

În cursul perioadei neoliticului timpuriu, de la sud de Dunăre au pătruns în câmpia Munteniei comunitățile culturii Dudești⁵, cu o evoluție îndelungată de-a lungul a trei faze, în parte paralele în timp cu cele Starčevo-Criș din partea de nord a provinciei. De-a lungul celor trei faze, în câmpia Munteniei s-a desfășurat o evoluție locală, fără nici o intervenție din afară.

În cursul celor trei faze, așezările Dudești erau situate pe terasele joase și erau lipsite de sistem de apărare.

În prima fază a culturii (numită Malul Roșu) s-au amenajat și folosit locuințe de tip bordei, cu gropile de formă aproximativ ovală, prevăzute cu câte o vatră simplă.

Din faza următoare (numită Fundeni) se cunosc, până în prezent, numai locuințe de suprafață, de dimensiuni modeste, de formă rectangulară sau pătrată, caracterizate prin podea platformă.

Faza Cernica (faza a treia)⁶ este caracterizată tot prin așezări aflate pe margini de terase joase, fără sistem de apărare.

Atrage atenția faptul că în așezarea mai intens cercetată de la Cernica s-au descoperit cinci locuințe bordei, dar și o locuință de

³ Informație de la regretatul profesor D. Berciu.

⁴ Victor Teodorescu, *Date preliminare privind cultura cu ceramică liniară din teritoriul de la sud de Carpați al României*, în *SCIV*, 17, 2, 1966, p. 223-232.

⁵ Eugen Comșa, *Données sur la civilisation de Dudești*, în *PZ*, 46, 2, 1971, p. 195-249.

⁶ Idem, *Nouvelles données sur l'évolution de la culture Dudești (phase Cernica)*, în *Dacia*, XVIII, 1974, p.9-18.

suprafață (cu podea platformă). Se pune însă problema dacă ambele tipuri de locuințe sunt din aceeași fază sau sunt din două faze ori etape deosebite.

Documentarea în ceea ce privește cultivarea plantelor de către comunitățile culturii Dudești este încă modestă.

În toate cele trei faze, vasele erau modelate din pastă amestecată cu multă pleavă.

În cuprinsul arealului culturii Dudești (în așezarea de la Cleanov, în Oltenia), încă din prima fază s-au găsit boabe de grâu carbonizate și anume: de alac (*Triticum spelta* L.), de mei și de hrișcă⁷. Precizăm că amprente de boabe s-au păstrat, în acea așezare, pe mai multe fragmente ceramice.

În diferite așezări de tip Dudești din Muntenia s-au găsit piese de silex ce au servit drept părți componente ale secerilor și râșnițe de dimensiuni reduse.

Pe fondul principal reprezentat de comunitățile culturii Dudești, în urma amestecului cu unele comunități vecine din arealul culturii cu ceramică liniară, s-a format, în Muntenia, cultura Boian, cu cele patru faze de evoluție⁸ (destul de îndelungate) și anume: Bolintineanu, Giulești, Vidra și faza de tranziție. În cursul evoluției acestor comunități, cu dezvoltare locală, fără amestec din afară, în Muntenia s-au produs evenimente istorice importante, provocate, în mare măsură, de modificările din domeniul cultivării plantelor.

Faza Bolintineanu este caracterizată prin așezări modeste, situate, de obicei, pe terasele joase ale râurilor. Ele ocupau suprafețe modeste și erau alcătuite dintr-un număr mic de locuințe de tipul bordeielor. Până în prezent nu dispunem de date care să ateste că în astfel de așezări s-ar fi găsit și urme de locuințe de suprafață. Gropile considerate a fi bordei aveau, de obicei formă ovală.

Documentarea în privința cultivării plantelor de către comunitățile fazei Bolintineanu nu este prea bogată, dar este semnificativă.

Pe bulgării de lipitură arsă găsiți în gropile cercetate în astfel de așezări, se văd urme de paie, folosite în amestec. De asemenea, în pământul de umplutură al unor gropi se aflau boabe carbonizate de grâne. Boabele și amprente de boabe au fost

⁷ Informație de la regretatul C.S. Nicolăescu - Ploșor.

⁸ Eugen Comșa, *Istoria comunităților culturii Boian*, București, 1974.

analizate de specialiști și s-a făcut precizarea că erau boabe de grâu (de tipul *Triticum monococcum* L.), boabe de mei (*Panicum miliaceum* L.) și boabe, probabil, de hrișcă (*Fagopyrum* sp.)⁹.

În cursul acestei faze pământul era lucrat, în continuare, cu săpăliga.

La sfârșitul fazei Bolintineanu, în stadiul actual al documentării suntem în măsură să arătăm că s-au produs unele frământări și o anumită extindere a acelor comunități dinspre vestul Munteniei în sud-estul Olteniei, unde, drept urmare, s-a format, curând după aceea, faza Vădastra II. Subliniem că este prima extindere a comunităților culturii Boian în ținuturile vecine.

A urmat în timp faza Giulești, cu două etape de evoluție.

În prima etapă dezvoltarea a fost pașnică, pe teritoriul Munteniei, cu contacte cu comunitățile culturilor vecine.

Ca și în faza precedentă, în prima etapă a fazei Giulești așezările se amenajau pe margini de terase joase, în preajma apelor. Așezările erau alcătuite dintr-un număr mic de locuințe de tipul bordeielor, cu gropi de formă ovală, prevăzute cu o vatră simplă sau numai cu o adâncitură în care se făcea focul.

În cursul etapei amintite oamenii s-au ocupat, în continuare, cu cultivarea plantelor, după vechiul sistem, folosind săpăligile.

Cu prilejul săpăturilor din complexul de la Greaca, în pământul de umplură al gropii bordeiului, s-au găsit boabe de mei (*Panicum miliaceum* L.) și altele, probabil hrișcă (*Fagopyrum* sp.)¹⁰.

Înainte de a trece la analiza datelor despre situația din cea de a doua etapă a fazei Giulești se cuvine să subliniem unele concluzii istorice valabile pentru prima perioadă a epocii neolitice.

În perioada la care ne-am referit, respectiv în cursul neoliticului timpuriu și la începutul neoliticului mijlociu (inclusiv în prima etapă a fazei Giulești), comunitățile neolitice din Muntenia s-au ocupat, în principal, cu cultivarea grânelor. Uneltele principale folosite la deștelenirea solului erau săpăligile. O astfel de muncă necesita un efort deosebit.

Erau cultivate suprafețe destul de mici, obținându-se recolte modeste cantitativ.

⁹ Idem, *Viața oamenilor din spațiul carpato-danubiano-pontic în mileniiile 7-4 î.Hr.*, București, 1996, p. 18-19.

¹⁰ *Ibidem*, p. 19.

Pe aceleași terenuri erau cultivate aceleași tipuri de plante, ceea ce ducea la recolte tot mai mici, comunitățile fiind nevoite să se mute în alt loc.

În acea perioadă așezările se amenajau pe terasele joase ale râurilor sau pe malul lacurilor. De regulă, acele așezări erau alcătuite dintr-un număr mic de locuințe și, prin urmare, aveau un număr mic de locuitori. Subliniem că, de regulă, așezările din perioada dată nu aveau sistem de apărare.

Locuințele fiind folosite o perioadă relativ scurtă, de câțiva ani, erau modeste, mai ușor de construit, fiind reprezentate prin bordeie de dimensiuni nu prea mari.

Se cuvine să subliniem o observație importantă, anume că în domeniul ceramicii, pe suprafața ariei de răspândire destul de întinsă, comunitățile primelor două faze ale culturii Boian au modelat vase cu forme și ornamente specifice, ceea ce înseamnă că în acea vreme existau legături strânse între comunitățile culturii. Prin urmare, era o unitate din punct de vedere etnic și cultural.

În perioada amintită, datorită modului de trai semistabil acele comunități nu și-au organizat necropole, ci morții erau îngropați în preajma locuințelor. Prin urmare, este vorba de morminte de inhumație izolate.

Săpăturile din așezările aparținând comunităților din cea de a doua etapă a fazei Giulești au dus la unele observații demne de reținut.

Majoritatea așezărilor din această etapă se organizau pe grinduri aflate în luncile râurilor, pe boturi de deal și pe prelungiri înguste de terase înalte, mărginite de pante abrupte.

O parte din locuințele cercetate erau bordeie, dar în unele complexe, în special, de la sfârșitul fazei, sunt documentate resturile unor locuințe de suprafață.

Importante sunt observațiile făcute în cadrul complexului din faza Giulești-Sârbi¹¹, unde s-au descoperit și cercetat rămășițele a trei locuințe, din care primele două erau mai vechi și anume bordeie, iar cea de-a treia (care le suprapunea pe celelalte două) era o locuință de suprafață.

Existența unor locuințe de suprafață de la sfârșitul acestei faze este documentată și prin descoperirea, în groapa A din

¹¹ Valeriu Leahu, *Săpăturile de salvare de la Giulești-Sârbi*, în *Cercetări arhologice în București*, I, 1963, p. 186-187.

complexul de la Giulești, a numeroși bulgări mari și mici de lipitură arsă la roșu, care proveneau din peretii unei locuințe de suprafață¹².

Prin urmare, în perioada de la sfârșitul fazei Giulești a culturii Boian se constată, pe baza observațiilor făcute în cursul săpăturilor, unele schimbări importante în viața acelor oameni.

În locul așezărilor modeste de pe terasele joase, fără sistem de apărare, au început să fie preferate locuri aflate pe terasele înalte și, mai ales, prelungirile înguste (mărginite de dealuri abrupte și înalte). Unele așezări s-au organizat pe grinduri izolate aflate în luncile râurilor.

S-a trecut treptat de la locuințele modeste de tip bordei (vremelnice) la locuințele de suprafață (de durată).

Schimbările se datoresc, după părerea noastră, unei modificări importante în domeniul cultivării grânelor și anume trecerea de la folosirea săpăligii în munca câmpului (care necesita un efort mare), la o altă metodă, și anume la folosirea plugului (cu brăzdar din corn de cerb) cu tracțiune animală, care presupunea un efort mult mai mic din partea oamenilor.

Subliniem că începutul folosirii plugului primitiv cu tracțiune animală în ținuturile noastre, în cursul epocii neolitice, a fost precizat prin grija regretatului Corneliu N. Mateescu, pe baza osemintelor de bovine descoperite prin săpăturile din așezarea de la Vădastra (jud. Olt) (în stratul cu materiale din faza Vădastra II)¹³. Acele oase au fost analizate de specialiștii în paleofaună, care au demonstrat că animalele respective au fost folosite la tracțiune.

Unele din oasele de bovine pe care le-am descoperit prin săpături în complexe din faza Giulești¹⁴ din Muntenia au fost analizate prin grija lui Corneliu Mateescu și s-au dovedit a prezenta unele caracteristici similare oaselor descoperite în așezarea de la Vădastra.

Prin cultivarea grânelor cu folosirea plugului primitiv cu tracțiune animală acei oameni aveau posibilitatea să utilizeze în

¹² Săpături Eugen Comșa.

¹³ Vasile Gheție și Corneliu N. Mateescu, *L'emploi des bovins pour la traction pendant la phase Vădastra II (Néolithique Moyen)*, în *Zephyrus*, XXI-XXII, 1970-1971, p. 99-104.

¹⁴ Basile Gheție și Corneliu N. Mateescu, *L'élevage et l'utilisation des animaux pendant le néolithique moyen à Vădastra (Roumanie)*, în *Zephyrus*, XXVIII-XXIX, 1978, p. 139.

acest scop terenuri cu suprafață mai mare și, drept consecință, obțineau recolte mai mari.

Drept urmare a asigurării unei cantități mai mari de hrană, comunitățile culturii Boian, din a doua etapă a fazei Giulești, au început să treacă la viața sedentară, ceea ce le-a permis, după cum am arătat, organizarea unor așezări mai mari, cu mai multe locuințe, pe locuri ferite de atacuri.

În noile condiții de trai a început să crească numărul membrilor acelei comunități și, drept urmare, se constată că în acea vreme s-au produs unele frământări provocate de răspândirea unor comunități, de la sfârșitul fazei Giulești, în două direcții.

În primul rând, dinspre nord-estul Munteniei în sud-vestul Moldovei, unde prin amestecul lor cu unele comunități târzii ale culturii cu ceramică liniară, s-a format cultura Precucuteni¹⁵.

Un alt grup de comunități ale fazei Giulești, prin trecătorile Carpaților, a pătruns în sud-estul Transilvaniei¹⁶.

După cum am amintit, comunitățile fazei Giulești au cultivat grânelor folosind un plug primitiv cu tracțiune animală.

Prin săpăturile din așezarea de la Giulești, de la sfârșitul fazei cu același nume, pe o serie de bulgări de lipitură arsă s-au observat amprente de boabe: de grâu (*Triticum monococcum* L. și probabil de *Triticum vulgare* L.), de mei (*Panicum miliaceum* L.), probabil de neghină (*Angrostemma githago*) și de bob (*Vicia faba* L.)¹⁷.

La sfârșitul fazei Giulești se constată evenimente noi în evoluția culturii Boian. În timp ce în zona de nord-est a arealului său comunitățile și-au continuat traiul în formele de până atunci, în sudul Munteniei s-a produs treptat evoluția spre faza Vidra. Astfel, s-a ajuns la o anumită perioadă relativ scurtă în cursul căreia comunitățile din cele două zone menționate (cu materiale specifice celor două faze) au fost paralele pentru un timp.

Spre deosebire de comunitățile fazei Giulești, cele din faza Vidra și-au desfășurat evoluția, în special, în câmpia din sudul Munteniei, unde se află majoritatea așezărilor lor. Toate acestea au fost organizate pe terasele și pe popinele înalte din luncile râurilor. Ele se află la baza multor telluri.

¹⁵ Eugen Comșa, *Stadiul cercetărilor cu privire la faza Giulești a culturii Boian*, în *SCIV*, 8, 1957, p. 45-47.

¹⁶ Idem, *Cultura Boian în Transilvania*, în *SCIV*, 16, 4, 1965, p. 629-645.

¹⁷ Idem, *op.cit.*, 1957, p. 32.

Locuințele comunităților din faza Vidra erau de suprafață, de formă rectangulară.

În privința cultivării plantelor, până acum avem date puține. Putem aminti doar că lipitura de lut folosită la construcția locuințelor era amestecată cu multe paie. Prin săpături s-au descoperit: râșnițe, piese de silex folosite la seceri și unele boabe carbonizate, care însă nu au fost analizate.

Nu poate fi nici o îndoială că, în continuare, se folosea plugul primitiv, cu brăzdar din corn de cerb și cu tracțiune animală.

Pe fondul local, reprezentat de faza Vidra, a continuat evoluția comunităților culturii Boian, făcându-se treptat trecerea la faza de tranziție spre cultura Gumelnița.

În timpul acestei faze s-au produs frământări importante, reflectând o creștere apreciabilă a populației (evident și pe baza unor recolte mai bogate de grâne).

Atunci se constată extinderea comunităților fazei de tranziție pe teritoriul Dobrogei¹⁸, unde, datorită lor, încetează evoluția culturii Hamangia și noii veniți se amestecă cu vechea populație, rezultând o variantă locală a culturii Gumelnița.

De asemenea, comunitățile fazei de tranziție s-au extins și în Oltenia, până la Jiu¹⁹. Datorită lor a încetat evoluția culturii Vădastra.

Comunitățile fazei de tranziție și-au amenajat așezările tot pe prelungirile teraselor înalte sau pe popine din lunci. Reținem că în unele cazuri acele comunități și-au făcut, pe același loc, revenind, până la patru așezări suprapuse. Așa este cazul așezării de la Radovanu. Aceasta era situată pe o prelungire de terasă înaltă, fiind mărginită din trei părți de pante abrupte, partea de legătură cu restul terasei fiind prevăzută cu un șanț de apărare.

Locuințele din cele patru așezări erau de suprafață, de formă rectangulară, prevăzute cu podea platformă și cu cuptoare.

Comunitățile din faza de tranziție din așezarea de la Radovanu au cultivat diferite tipuri de grâu: *Triticum monococcum* L., *Triticum dicoccum* Schrank și *Triticum aestivum* ssp *compactum*, apoi orzul (*Hordeum vulgare* L.)²⁰.

¹⁸ Idem, *Date cu privire la răspândirea comunităților fazei de tranziție de la cultura Boian la cultura Gumelnița pe teritoriul Dobrogei*, în *Pontica*, V, 1972, p.39-43.

¹⁹ Marin Nica a descoperit o așezare din faza amintită pe malul Jiului.

²⁰ Eugen Comșa, *op.cit.*, 1996, p. 22-23.

Ca și în fazele precedente, lutul folosit pentru lipitură era amestecat cu paie. Grânele se păstrau în vase mari de provizii și în gropi de bucate. Râșnițele erau de dimensiuni ceva mai mari ca înainte.

Faza de tranziție, fără amestec din afară, a constituit fondul pe care, în Muntenia, s-a format cultura Gumelnița. Evoluția culturii Gumelnița a fost împărțită în trei faze: Gumelnița A1 (= faza de tranziție după periodizarea noastră); Gumelnița A2 (= faza Sultana) și Gumelnița B (= faza Jilava).

Așezările purtătorilor culturii Gumelnița sunt, de obicei, de tip tell, corespunzând mai multor așezări suprapuse în timp, situate pe prelungiri de terase, pe popine sau pe grindurile din lacurile de lângă Dunăre. Așezările aveau câte un șanț de apărare și erau alcătuite din locuințe de suprafață, de formă rectangulară.

Este evident că purtătorii culturii Gumelnița s-au ocupat intens cu cultivarea plantelor, prin folosirea plugului primitiv cu tracțiune animală.

Boabe de grâne s-au găsit în mai multe așezări Gumelnița, dar o mare parte din ele nu au fost analizate. Dispunem numai de unele determinări. Astfel, în așezarea Gumelnița, dintr-o groapă din faza Gumelnița A 2 s-au adunat numeroase boabe de grâu (*Triticum vulgare* L.)²¹. Din faza Gumelnița B datează așezarea de la Jilava, unde s-au găsit boabe de grâne carbonizate, anume de grâu și de mei²².

Menționăm că la Teiu (jud. Argeș) s-a descoperit o mare cantitate de grâu carbonizat²³ (nedeterminat). Alte boabe de grâu (nedeterminate) s-au găsit în așezarea de la Morteni²⁴ (jud. Dâmbovița).

În general, în așezări se găsesc grămezi de lipitură arsă, cu urme de paie, de pleavă și uneori cu urme de boabe de grâne.

Rezervele de grâne erau păstrate în vase mari de provizii și în gropi anume amenajate. În fiecare așezare se găsesc multe râșnițe.

²¹ Vladimir Dumitrescu, *Gumelnița. Sondajul stratigrafic*, în *SCIV*, 17, 1, 1966, p. 97.

²² Dinu V. Rosetti, *Câteva așezări și locuințe preistorice din preajma Bucureștilor. Asupra tehnicii, tipologiei și cronologiei lor*, în *Urbanismul*, IX, București, 1932, p. 18.

²³ Ion Nania, *Locuitorii gumelnițeni în lumina cercetărilor de la Teiu*, în *SAI*, 1967, p. 7-23.

²⁴ Informație de la I. Muscă, căreia îi mulțumim și pe această cale.

* * *

În concluzie, din datele prezentate rezultă că în a doua perioadă a epocii neolitice pe teritoriul Munteniei, datorită trecerii de la cultivarea plantelor cu folosirea săpăligilor la folosirea plugului primitiv cu tracțiune animală, s-au produs modificări importante în viața comunităților neolitice din ținuturile avute în vedere cea mai importantă fiind trecerea de la viața semistabilă de până atunci la viața sedentară propriu-zisă.

Se constată schimbări și în domeniul tipului de așezare, de la cele modeste de până atunci, aflate pe margini de terase joase, fără șanț de apărare, se începe amenajarea așezărilor pe terasele înalte, mai ales pe prelungiri înguste (având șanț de apărare) sau pe popine din luncile râurilor.

De asemenea, se schimbă tipul de locuință, de la cele modeste, de tipul bordeielor, se trece la construirea locuințelor de suprafață, de formă rectangulară, clădite în sistem paiantă, prevăzute cu acoperiș "în două ape" și cu ferestre rotunde. În această perioadă, pe lângă vetrele obișnuite, în anumite zone s-au construit în locuințe cuptoare cu boltă, pentru gătit și încălzit.

Considerăm că în organizarea comunităților s-au produs anumite schimbări, destul de importante.

Datorită modificărilor amintite din domeniul agriculturii se constată o creștere a numărului populației și o serie de frământări, urmate de extinderea unor arii culturale.

Astfel, în faza Giulești s-a produs extinderea acelor comunități înspre sud-vestul Moldovei, cu consecința importantă în formarea culturii Precucuteni. Tot comunitățile fazei Giulești s-au extins și în sud-estul Transilvaniei.

A urmat o perioadă mai pașnică, după care în cursul fazei de tranziție de la cultura Boian la cultura Gumelnița s-au produs alte mișcări mari, anume extinderea în Dobrogea, ceea ce a provocat încetarea evoluției culturii Hamangia.

O altă extindere a comunităților fazei de tranziție s-a produs în Oltenia de sud-est, până la Jiu, din cauza căreia a încetat evoluția culturii Vădastra.

Cea mai importantă extindere a acelor comunități s-a desfășurat la sud de Dunăre, până aproape de țărmul Mării Egee. Drept urmare, după aceea s-au putut desfășura relații cu culturile din sud și obținerea, pe calea schimburilor, a diferitelor obiecte, mai ales de aramă și, mai rar, a celor de aur.

Reținem și faptul că până atunci mormintele erau izolate, aflate în preajma așezărilor. În perioada analizată încep să se organizeze necropole.

L'IMPORTANCE DE LA CULTURE DES PLANTES PENDANT L'ÉPOQUE NÉOLITHIQUE SUR LE TERRITOIRE DE LA VALACHIE

RESUME

La culture des plantes a joué un rôle important dans la vie des gens de l'époque néolithique de la Valachie.

Les résultats obtenus jusqu'à présent permettent de distinguer en Valachie, en ce qui concerne la culture des plantes deux périodes.

Pendant la première période pour le travail de la terre ont été utilisé des serfouettes.

Les terrains cultivés ont eu, en général, une surface petite. Pour cette cause ont obtenue des minces récoltes. En conséquence les gens de cette période ont mené une vie demistabile. Leur agglomérations, sans un système défensif, ont été situées sur les bas terrasses des fleuves. Les habitations sont représentées par des huttes.

La deuxième période se caractérise par l'utilisation de charrue primitif à traction animale. En conséquence il y avait la possibilité de cultiver des surfaces plus étendues et ont été obtenues des récoltes plus grandes. Pour cette raison ces communautés graduellement ont passé à une vie sédentaire.

Les agglomérations, entourées par des fosses pour se défendre, ont été situées sur les hautes terrasses des fleuves ou sur les îles dans les lacs.

Les habitations ont eu une forme rectangulaire et ont été sur la surface.

Pendant cette période le nombre de la population a commencé d'agrandir et en conséquence une partie des communautés se sont répandues dans des directions différentes.